

Kuninkaankolmion fillaripolut esittelevät yli 60 mielenkiintoista kohdetta ja reilut 30 kilometriä leppoisia pyöräilyreittejä Helsingin, Espoon ja Vantaan rajaseudulla.

Hyppää satulaan ja tutustu kotiseutuusi pyöräillen!

KUNINKAANKOLMION FILLARIPOLUT

Kuninkaankolmiossa Helsinki, Espoo ja Vantaa kohtaavat. Kuninkaankolmio on 28 000 asukkaan moni-ilmeinen kotiseutu ja vielä useamman asiointialue, keskuksenaan urbaani Myyrmäki. Uudis- ja täydennysrakentaminen tuovat Kuninkaankolmioon seuraavan 10–15 vuoden aikana 16 000 uutta asukasta.

Kuninkaankolmion fillaripoluilta löytyy kohteita, jotka kertovat kotiseudun historiasta ja nykyajasta, luonnosta ja kulttuurista sekä arkkitehtuurista ja rakentamisesta. Aineisto on ladattavissa internetistä osoitteesta www.kuninkaankolmio.fi.

Kuninkaankolmiossa on asuttu pysyvästi jo 7 500 vuotta sitten. Rajaseutua se on ollut viimeistään keskialjalta lähtien, kun Helsingin pitäjää kuului Porvoon linnalääniin ja Espoo Raaseporiin. Pitäjien raja on vaihdellut: muun muassa nykyiset Leppävaara ja Otaniemi kuuluivat 1600-luvulla Helsingin pitäjään. Seuraavalla vuosisadalla ne kuuluivat taas Espooseen niin kuin Konalakin 1752–1777.

Kuninkaantie kulki Turusta Viipuriin 1300-luvulta alkaen ja sivuutti tulevan pääkaupungin nykyisen Kehä III:n linjauksen vaiheilla. Rauhallinen tulevaisuus muuttui, kun kuningas Kustaa Vaasa perusti 1550 Helsingforsin kaupungin Vantaanjoen suulle.

Tarkoituksena oli kilpailla Tallinnan hansakauppiaiden kanssa. Sittemmin kaupunki on laajentunut ja saavutti Malminkartanon 1946.

50 vuotta kaupungistumista

Arkkitehti Eliel Saarista voi pitää seutuyhteistyön ja metropoliajattelun varhaisena pioneerina. Hänen suunnitelmassaan vuodelta 1918 Helsinkiä ympäröi puutarhakaupunkien kehä, jonka solmukohdat oli kytketty toisiinsa raideyhteyksin. Vasta viime vuosikymmeninä tämä visio on alkanut vähitellen toteutua. Maalaiskunnissa kasvun käynnisti 1960-luvun lähiörakentaminen. Espoosta tuli sen ansiosta kaupunki 1972 ja Vantaasta 1974. Vuoden 2013 alussa Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla

oli yhteensä 1 067 696 asukasta. Kuninkaankolmion projektissa kehitetään arjen sujuvuutta kolmen kaupungin rajaseudulla: kaupunkisuunnittelua, palveluja ja liikkumista yli kuntarajojen.

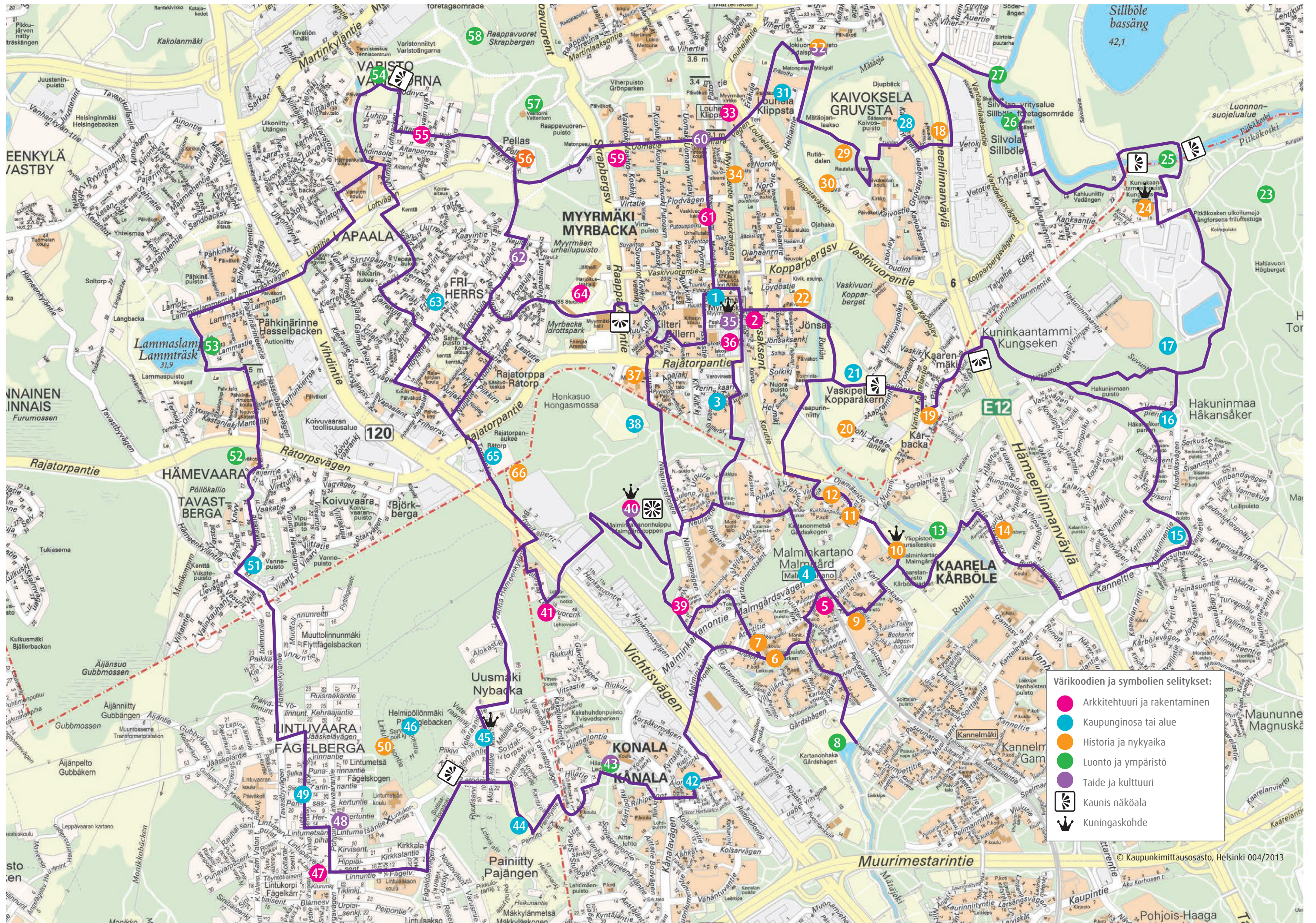
Fillaripolut-reitistön ovat suunnitelleet yhteistyössä Kuninkaankolmion aluekehittämisprojekti sekä kymmeniä kotikaupunkipolkuja pääkaupunkiseudulle ja Uudellemaalle koonnut Pauli Saloranta.

Yhteystiedot

Seuraa Kuninkaankolmion kehittymistä: www.kuninkaankolmio.fi

Kuninkaankolmion aluekehittämisprojekti
Projektinjohtaja Kimmo Kuisma, puh. (09) 310 258 08, kimmo.kuisma@hel.fi
Helsingin kaupunki, talous- ja suunnittelukeskus

Julkaisija: Kuninkaankolmion seudullinen aluekehittämisprojekti, 2013. Toimittaja: Pauli Saloranta (www.kotikaupunkipolut.fi)
Kuvat: Olli Turunen, Jouni Suominen, Tuire Ruokosuo, Roy Koto, Espoon kaupunki, Vantaan kaupunki, Helsingin kaupunki, Comma Image Oy
Ulkoasu, taitto ja kuvankäsittely: WSP Finland Oy / Design Studio. Paino: Lönnberg

Värikoodien ja symbolien selitykset:

- Arkkitehtuuri ja rakentaminen
- Kaupunginosa tai alue
- Historia ja nykyaika
- Luonto ja ympäristö
- Taide ja kulttuuri
- Kaunis näköala
- Kuningaskohde

1 Myyrmäki

Myyrmäki on sekä Länsi-Vantaan aluekeskus ja Vantaan urbaanein alue että Kuninkaan-kolmion keskus. Itse Myyrmäessä on 15 000 ja suuralueella 51 000 asukasta – enemmän kuin Mikkelin kaupungissa.

Keskustan suunnittelukilpailun 1973 voitti ruotsalaisen arkkitehtiryhmän ehdotus, jossa suuren torin ympärillä oli kauppakeskuksen lisäksi kirkko ja toimistotaloja sekä vehreä mälikumpare. Parhailleen suunnitellaan keskustan uudistamista, joka sisältää Myyrmannin laajennuksen.

2 Myyrmäen asema

Valmistui 1975, suunnittelija arkkitehtitoimisto Lehtovuori, Tegelman, Väänänen. Öljykriisin jälkeisessä lamassa radan suunnittelussa pyrittiin kustannusten minimoimiseen myös asemarakennusten osalta. Asema sekä viereinen Myyrmäen bussiterminaali ovat tulevan Kehäradan ja koko Länsi-Vantaan joukkoliikenteen solmukohta. Sen kautta kulkee tulevaisuudessa myös Vuosaaresta lähtevä seudullinen bussilinja Jokeri 2.

Kilterinmäki on värikäs.

3 Kilterinmäki

Mäntykankaalle rakennetaan vuosina 2007–2013 noin 600 uutta asuntoa. Suunnittelun pohjaksi kyseltiin myyrmäkeläisten ja Myyrmäessä asioivien asumistoiveja. Rataa vasten olevan autokatoksen takaseinään sijoittuu Martti Aihan 150-metrinen kuviolaminaattiteos, joka näkyy ohiajaviin juniin.

Kilterinmäessä on tavattu Suomen toiseksi yleisintä lepakkoa viiksisiippaa, joka pelkää valoa. Siksi ulkoiluväylien valaisintyyppi on valittu niin, ettei valoa heijastu niistä ylöspäin.

4 Malminkartano

Punatiilinen kaupunginosa on rakennettu 1977 alkaen entisille yliopiston koetilan maille. Asemakaavan suunnitteli Heikki Kaitera. Malminkartano on Helsingin ensimmäinen ns. metsälähiöiden jälkeinen urbaani esikaupunki pienine kujineen ja aukioineen. Alueelle taloja suunnitelleista arkkitehdeista tunnetuimpia lienevät Railli ja Reima Pietilä. Asukkaita nyt noin 8300.

5 Erskinen kortteli

Suunnittelu alkoi 1978, talot valmistuivat 1986. Ne piirsi englantilais-ruotsalainen tähti-arkkitehti Ralph Erskine apunaan asukasraati ja käyttäen Puolimatkan vakioelementtejä.

Värikäs ja monimuotoinen arkkitehtuuri oli jotain aivan muuta kuin mihin Suomessa oli siihen aikaan totuttu. Puustellinpolulla on Hanna Vihriälän kolmiosainen veistossarja *Laidunmaa* vuodelta 2011.

6 Renki ja Piika

Malminkartanon asukasyhdistys ylläpitää asukastalo Renkiä. Sen yhteydessä on kaupungin leikkipuisto Piika. Asukasyhdistys järjestää leikkipuistossa vuosittain perinteiset elouhlat.

7 Apollon yhteiskoulu

Perustettu 1919 Kruununhaassa, josta muutti Töölöön 1936 ja edelleen Malminkartanoon 1977. Tiilinen koulurakennus valmistui 1985, suunnittelija arkkitehti Touko Neronen. Yksityiskoulu käsittää yläasteen ja Luoteis-Helsingin ainoan lukion. Painopistealueina ovat ympäristö ja ihmisoikeudet.

8 Kartanonhaka

Kartanonhaka on laaja viheralue Mätäjoen molemmiin puolin Malminkartanon ja Kannelmäen välissä. Joen mutkaan on kaivettu allas, jossa on iso laituri. Altaan keskellä on pieni lintusaari, jonka toteutti Ympäristötaiteen yhdistys vuonna 2000. Valkoposkiahahet ovat viime vuosina vallanneet puiston käyttöönsä. Kesän kynnyksellä sen valtaa takaisin Kaarela-seura järjestämällä suositut Mätäjoki-festivaalit. Silloin musiikkitarjonnan ym. lisäksi irti päästetään tuhansia kirjolohia, joita väki saa Mätäjoesta kalastaa.

9 Rukkila

Professori Rurik Pihkalan mukaan on nimetty Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen päärakennus vuodelta 1952. Samoissa tiloissa toimi Työtehoseura, jossa kehitettiin jokaisesta pohjoismaisesta keittiöstä löytyvä astioidenkuivauskaappi. Radan varteen Rukkilan eteläpuolelle nousee lähivuosina uusia kerrostaloasuntoja noin 750 asukkaalle.

10 Malmgård

Malminkartanosta tuli Kärbölen kylän päätila 1579, sittemmin sotilasvirkatalo ja vankisiirtola sekä yliopiston koetila. Sen hedelmäpuutarhassa oli parhaimmillaan 2500 omenapuuta, nyt jäljellä 350. Arboretumin peruja viereisessä metsässä ovat sembramännyn, douglaskuuset, mongolianvaahterat ja vuorijalavat. Entisen renkituvan pihaa ympäröivät syreenit, jasmikepensaat ja useat eri ruusulajit. Satojen vuosien puutarhanpidon jäljiltä alueelta on löydetty yli 40 puu- ja pensaslajia.

11 Vanha Nurmijärventie

Kuuluisat Nurmijärven rosvot terrorisoivat 1820-luvulla Uuttamaata ja eteläistä Hämettä ryöstäen taloja, kiduttaen niiden asukkaita ja rellestäen kestikievereissa. Vain 13-jäsenisen rosvojoukon ja heidän apureidensa kiinnittämiseen tarvittiin lopulta 700 kasakkaa. Paikallinen perimätieto kertoo, että tässä tien ylitettyä Mätäjoen oli rosvoilla jyrkässä ylämäessä hyvä väijypaikka suuren ”rosvo-kiven” takana.

12 Varhaismetallikautinen kulttipaikka

Röykkiössä on palaneita kiviä ilman maatyettä. Merkkejä rakenteista tai hautauksista ei ole löydetty, sen sijaan kvartsisiesineitä ja iskoksia. On arveltu, että kyseessä olisi Kiukaisten kulttuurin (1800–1500 e.a.a.) aikainen auringonnousun kulttipaikka. Laakson pohjalla kulkee Kehä II:n jatkon linjaus. Radan itäpuolella kehätie viedään tunnelissa kohti Espoota, jossa tien eteläinen osa valmistui 2000.

13 Mätäjoki (Helsinki) / Mätäoja (Vantaa)

Kaupunkipuron valuma-alue on 24,4 km² ja sillä asuu noin 75 000 ihmistä, veden laatu olosuhteisiin nähden kohtuullinen. Puroon lisätään kesäisin Päijänne-tunnelin vettä 50 litraa sekunnissa. Yläjuoksun Mätäojansuo on suojeltu harvinaisine kämmeköineen. Alempana on useita luontodirektiivin mukaisia metsäluhtia eli tulvametsiä. Purolaaksossa viihtyvät harvinainen halavasepikkä, useat kääpälajit ja pikkutikka. Alueella pesii laululintujen parhaimmistoa: luhta- ja viitakerttunen sekä satakieli. Isommista eläimistä on havaittu kärppiä, kettuja, peuroja ja jopa hirviä.

14 Helsingin maalinnoitus

Keisari Nikolai II rakennutti 1914–1917 laajan linnoitusjärjestelmän Saksan uhkaa vastaan. Helsingissä varustukset ulottuivat yhtenäisinä Vuosaaresta Westendiin. Tukikohta XXV Kaarelassa on ollut eteen työnnetty asema ulomman puolustuslinjan edessä. Maalinnoituksella taisteltiin ainoan kerran 11.–13.4.1918, kun Hangossa maihinnousseet saksalaiset etenivät punaisten hallussa olleeseen Helsinkiin Leppävaaran suunnasta. Varustukset ovat muinaismuistolain suojaamat.

15 Maununneva

Keskuspuistoon rajoittuvat pientaloalueet on rakennettu pääosin sodan jälkeen, osittain rintamamiestonteille. Juoksuhaudantielle sijoittuvat Kari Hotakaisen palkittu menestysromaani ja siitä tehty elokuva.

Maununnevan sualueella on puuttoman nevan lisäksi myös mäntyvaltaista rämettä ja kuusivaltaista korpea. Nevakasvillisuutta alueella edustavat rahkasammat, luhtavilla, kurjenjalka ja karpalo. Kuivempaa rämealuetta peittävät tupasvilla, juolukka ja suopursu. Suojelualueen laitamilla korpikasvillisuutta edustaa mm. korpikarhunsammal.

16 Hakuninmaa

1980-luvulla Hakuninmaan itäosaan Keskuspuiston kainaloon rakennettiin runsaasti uusia asuntoja. Niiden myötä alueen asukasluku kolminkertaistui ollen nyt vajaat 3000.

17 Kuninkaantammen rakentuminen

Uuden kaupunginosan rakentaminen alkaa 2013. Kuninkaantammeen tulee 5000 asukasta ja 1000 työpaikkaa. Tiiviin keskusta-alueen suunnitelma muistuttaa keskiaikaista kukkulakaupunkia ja sinne luodaan viihtyisiä jalankulkuympäristö. Ympärilie kiertyvät kaupunkimaiset pientaloalueet. Kuninkaan-tammen kautta kulkee tulevaisuudessa

myös seudullinen bussilinja Jokeri 2. Editan painotalo ja Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitos jatkavat toimintaansa alueella.

18 Hämeenlinnanväylä

Kolmostien nykyinen linjaus Kaarelassa tehtiin 1950-luvulla. Moottoritietä alettiin rakentaa 1985. Se ulottui Hämeenlinnaan 1992 ja Tampereelle saakka vuonna 2000. Väylää käyttää Kaivoksen kohdalla yli 45 000 ajoneuvoo vuorokaudessa. Määrän ennakoidaan kasvavan jopa 85 000:een vuoteen 2025 mennessä.

19 Kaarelan vapaapalokunta

Perustettu 1948, palokunnantalo valmistui 1953. Kaksikielinen vpk toimii nykyisin Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen sopimuspalokuntana. Pääkalustona on sammutusauto tunnuksella KU 214.

20 Abrams ja Husbacka

Ruotsalaiset maahanmuuttajat asuttivat Uudenmaan rannikot vähitellen 1200-luvulta alkaen. Kärbölen kylä mainitaan säilyneissä asiakirjoissa ensi kertaa vuonna 1417. Kylästä tiedetään 1540-luvulta viisi tilaa: Abrams, Husbacka, Tolfmans, Gamlas ja Malmgård. Näistä viljelykäytössä ovat säilyneet kaksi ensimmäistä. Abrams on ollut nykyisellä omistajasuvulla vuodesta 1687, Husbacka omallaan vuodesta 1724. Tilukset on pääosin myyty asuntorakentamiseen.

21 Vaskipellon rakentuminen

Vanhan Kaivoksen jatkeeksi, hyvälle paikalle Mätäojan laakson itäpuolelle rakennetaan noin 650 asuntoa vuosina 2012–19. Suunnitelmassa on kerrostaloja Kehä II:n läheisyyteen ja tiivis pientaloalue Mätäojan laakson viereen. Alueelle suunnitellaan myös päiväkotia. Suunnittelun Kehä II:n linjaus on näkyvillä autokatosten rivistönä.

22 Jönsaksen kivikautinen asutus

Myyrmäen keskustan paikalla on asuttu eri kulttuurivaiheissa 5500 e.a.a. – 20 j.a.a. Pitkälle sisämaahan ulottui merenlahti vielä 2000 e.a.a. ja sen jälkeenkin Vantaanjoki virtasi notkossa leveänä parituhatta vuotta.

Alueelta on löydetty mm. 70 eriaikaista tulisijaa ja merkkejä hylkeenrasvan järjestelmällisestä jalostamisesta.

23 Keskuspuisto

Helsingin Keskuspuisto on laajuudeltaan 1000 ha ulottuen Töölönlahdelta kaupungin pohjoisrajalle. Sen luonto on monipuolista aarnimetsästä peltolakeuteen. Hoidettuja ulkoiluteitä on 100 km. Reitistö jatkuu itään alas Vantaanjokea sekä pohjoiseen Vantaan Raappavuorille, joilta edelleen Espooseen, aina Nuuksion perukoille saakka. Ulkoilijoiden tukikohtina Keskuspuistossa toimivat ulkoilumajat Maunulassa, Paloheinässä ja Pitkäkoskella sekä Haltialan tila. Tunnelmallinen Pitkäkosken ulkoilumaja on auki vuoden ympäri, paitsi sadepäivinä. Metsän reunassa on suuri koirapuisto aitauksineen.

Aurinkoa Malminkartanossa

24 Kuninkaan istuttama tammi

Tarinan mukaan puun istutti 1700-luvun lopulla virkamatkallaan Ruotsin kuningas Kustaa III. Tammi on monien itämerensuomalaisten, germaanisten ja kelttiläisten kansojen pyhä puu.

25 Pitkäkoski

Vantaanjoen alajuoksun pisin koski, pituus 1100 m ja korkeusero 5 m. Tulva-aikaan virtaama ylittää 200 m³ /s. Pitkäkosken molemmin puolin kasvaa rehevää lehtoa, josta on suojeltu 12,6 ha. Kesäöisin siellä pitävät konserttejaan luhtakerttunen ja viitasirkkalintu. Pitkäkoskella tavattiin vuonna 2000 ensi kertaa Suomessa virta-alli. Huomiota on herättänyt myös vuolejokisimpukan yli 3 miljoonan yksilön populaatio Vantaanjoessa, sillä laji on muualta Euroopasta lähes kadonnut. Haltiavuoren luontopolku kulkee Pitkäkosken sivuitse.

26 Vetokannas

Sorakuoppaa kaivettiin vuosina 1938–1956. Pohjaveden muodostama lampi on ollut epävirallinen uimapaikka, joka on nyt kunnostettu kaupungin toimesta. Veden suurin on syvyys 7 m. Kuoppaa ympäröivässä lehdossa viihtyy mm. rantalintu pikkutylli. Huomaa tien varressa harvinainen 150-vuotias kilpikaarnakoivu.

27 Vantaanjoen kääntyminen

Salpausselältä alkava Vantaanjoki laski tästä länteen yhä erottuvaa Djupbäckin uomaa pitkin parintuhannen vuoden ajan ennen ajanlaskun alkua. Vähitellen vesi kulutti hiekamaahan uuden uoman kalliokynnyksen ohi itään. Vanha uoma soistui nykyiseksi Mätäojaksi ja sen varren monituhatvuotinen asutus taantui.

Erskinen omaperäistä arkkitehtuuria

28 Kaivoksela

Kaivoksela oli lähiörakentamisen ja asunonsäästämisen pioneerikohde sekä Helsingin maalaiskunnan ensimmäinen varsinainen kerrostaloalue. Professori Olli Kivinen piirsi 1961 modernin linjakkaan asemakaavan. Talot suunnitteli professori Aarne Ehojoki ja rakensi Puolimatka. Lainat järjestivät Postisäästöpankki ja Helsingin Työväen Säästöpankki johtajinaan Teuvo Aura ja Mauno Koivisto.

Helsingin metron varhaisissa suunnitelmissa 1963 Kaivoksen ostarin eteläpuolelle oli osoitettu asema. Asukkaita nykyisin noin 4000

29 Silvolan kaivokset

Vuorimestari Magnus Linder löysi rautamalmia Sillbölen ratsutilan mailta vuonna 1744. Silvola oli Suomen tuottoisimpia kaivoksia 1830–40-luvuilla. Parhaana vuonna malmia nousi 900 tonnia. Suonet eivät olleet vielä tyhjentyneet, kun toiminta lopetettiin 1866. Näkyvissä on hukkakiveä sekä 12 veden täyttämää kaivoskuilua, joista syvin (51 m) on pohjoisin, Linderin kaivos.

30 Gruvan tila

Jokilaakson vanhasta asutuksesta parhaiten on säilynyt Sillbölen ratsutilan jaossa 1832 muodostettu Gruva. Huvilatyylinen päärakennus on vuodelta 1897. Alkuperäisen tilan 155 hehtaarista on edelleen jäljellä 26 ha vuokrattuna ulkopuoliselle viljelijälle. Tilaa vuodesta 1884 alkaen hallinnut Juslinien suku käynnisti Djupbäckin Eklundien kanssa nykyisen Kaivoksen rakentamisen teettämällä asemakaavan ja myymällä 50 hehtaaria maata rakennusyhtiö Puolimatkalle.

31 Louhela

”Maistereiden Louhelan” rakensi Puolimatka vuosina 1965–68. Huomaa erikoinen profiilibetonelementti. Ostoskeskus avattiin 1967 ja asema 1975. Alkuvuosina Louhelassa toimi vilkas viikonlopputori. Omassa kaapeliverkossa lähetettiin 1991–2002 Wanda Video-net ry:n louhelalaista TV-ohjelmaa kaikkiaan 300 tuntia. Vanha ostari purettiin 2011 ja sen paikalle rakennettiin asuinkerrostaloja sekä liiketiloja.

32 Jokuoman puisto

Vantaan parhaaksi mainittu puisto on kaikenikäisten ajanviettopaikka kesäisin. Takavuosina koululaisten kemuissa Jokuomassa tarvittiin välillä poliisiakin. Vuotuinen suurtaaptuma on Louhela Jam -ilmaiskonsertti jo vuodesta 1991. Järjestystä puistossa valvoo Juha Mennan jämerä maaveistos *Ukon kirves* vuodelta 1996.

33 Myyrmäen kirkko

Valmistui 1984, suunnittelija akateemikko Juha Leiviskä. Vantaankosken seurakunnan pääkirkko on kansainvälisesti kuuluisa arkkitehtuurinähtävyys. Se on saanut vaikutteita Etelä-Saksan barokkikirkoista, vaikka muoto on täysin nykyaikainen. Sisätiloissa valo on keskeisessä roolissa kuten kaikissa Leiviskän töissä.

34 Vantaankosken rata (Kehärata)

Maaltamuuton paineessa vuonna 1968 syntyi idea lähijunaradan vetämiseksi Huopalahdesta pohjoiseen. Sen varteen suunniteltiin 130 000 asukkaan nauhakaupunkia. Uusi Kehärata lentoaseman kautta pääradalle valmistuu 2015.

Vantaankosken rataa (Kehärata) jatketaan lentoaseman kautta Tikkurilaan pääradalle.

35 Myyrmäkitalo

Myyrmäkitalo valmistui 1993, suunnittelija arkkitehtitoimisto Innovarch. Talossa toimivat mm. Vantaan taidemuseo, aikuisopisto ja kuvataidekoulu, Myyrmäen kirjasto, yhteis-palvelupiste sekä elokuvateatteri. Aulassa on Kari Juutilaisen teos *Heijastus* vuodelta 1993 sekä kaupunginmuseon rekonstruoima Jönsaksen kivikautinen punamultahauta.

36 Myyrmanni

Aikanaan Suomen suurin kauppakeskus Myyrmanni valmistui 1994, suunnittelija arkkitehtitoimisto Innovarch. Rakennuksen pääakseli on jatkoa Myyrmäenraitille. Myyrmannin vaikutusalue ulottuu kauas Vantaan rajojen yli. Kauppakeskuksen laajennus ja yhdistäminen Myyrmäkitaloon on suunnitteilla. Paalutori siirtyy pohjoisemmaksi ja Iskostien varteen rakennetaan asuinkerrostaloja.

37 Metropolia

Talo valmistui 1988, suunnittelija arkkitehti Pekka Salminen. Espoon–Vantaan teknillinen ammattikorkeakoulu perustettiin teknillisenä oppilaitoksena vuonna 1985. Myyrmäessä toimivat liiketalouden ja tekniikan koulutus-alat, opiskelijoita on noin 1900. Syksyllä 2008 EVTEK ja Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia yhdistyivät pääkaupunkiseudun ammattikorkeakoulu Metropoliaksi, joka on 14 000 oppilaallaan Suomen suurin.

38 Honkasuon rakentuminen

Aivan kaupunginrajan tuntumaan rakennetaan 1600 asukkaan ekotehokas puutalojen kaupunkikylä vuosina 2013–20. Uudet asunnot rakennetaan pääosin rivi- ja omakotitaloihin kaartelevien katujen varsille. Vanha tilakeskuksen paikka kivijalkoineen säilytetään keskuspuistona viljelypalstoineen.

39 Vuorenjuuri

Tiiviin ja matalan kaupunkirakentamisen kokeilualue valmistui 2006. Asukkaat ovat itse urakoineet 20 englantilaistyyppistä kytkettyä ”townhouse”-kaupunkientaloa. Naapurissa Toiskantiellä on 1980-luvun versio samasta aiheesta, suunnittelija arkkitehti Timo Vormala.

Vuorenjuuren townhouse-tyyppiset talot

40 Malminkartanonhuippu

Helsingin korkein kohta oli parhaimmillaan 92 metriä merenpinnan yläpuolella, nyt hieman painunut. Täyttömäki kasattiin 1976–1996, omaa korkeuseroa 67 metriä. Pohjoisrinteellä on hurja pulkkamäki, länsirinteessä maasto-pyörärata ja loivassa etelärinteessä Hanna Vainion 1998 valmistunut ympäristötaideteos *Tuulet ja suunnat*, johon kuuluvat myös tuulipussit huipulla.

41 Lehtovuori

Rakennettiin vuosina 2002–2005 tontinluovutuskilpailun voittaneen arkkitehti Eric Adlercreutzin suunnitelman mukaan. Suoraan kadun reunaan sijoitetut pari- ja erillistalot luovat pikkukaupunkimaisen tunnelman. Asukastalo toimii kyläkeskuksena.

42 Konala

Konalan kylästä varhaisin säilynyt maininta on vuodelta 1509. Kantatilat Rosas, Bertas ja Skyttas olivat nykyisessä Pitäjänmäessä. Isoja-ossa Rosas muutti pohjoisemmas erämaahan nykyiseen Konalaan, joka säilyi maaseutumaisena pitkälle 1900-luvulle. Nykyisin asukkaita vajaat 5000. Hartwallin virvoitusjuomatehdas toimi Konalan teollisuusalueella 1962–2003. Nyt sen paikalle rakennetaan yli 600 asuntoa kerros- ja rivitaloihin 2014 mennessä. Värikään ja vaihtelevan kokonaissuunnitelman tekivät arkkitehdit Kirsti Siven ja Asko Takala. Entiseen korkeavarastoon avattiin syksyllä 2009 kauppakeskus Ristikko.

43 Kolme aitaa

Denise Zieglerin kolmiosainen taideteos valmistui vuonna 2010 avaraan Hilapuistoon. Laakson halki virtaa Mätäjoen läntisin sivupuro, jonka alkulähde on Espoon puolella Uusmäessä.

44 Painiityn rakentuminen

Kaupunkien rajan pintaan on rakenteilla asuin-alue noin 1800 uudelle asukkaalle. Asuntoja rakennetaan sekä pientaloihin että mataliin kerrostaloihin. Alueella hyödynnetään ympäristöystävällistä kallioliämpöä.

45 Vanha Uusmäki

Mäkkylän tilan maille Uusmäkeen rakennettiin viime sotien jälkeen laaja rintamamiestalo-alue. Talot olivat esivalmistettuja tyyppitaloja, jotka pystyti kokoomaan omatoimisesti pienellä talkooporukalla. Jyrkkä katto mahdollisti ullakkokerroksen, jonka saattoi vuokrata. Talot

sijoitettiin yleensä pitkänomaisten tonttien kadunpuoleiseen päähän, jotta tilaa jäi hyötypuutarhalle. Nykyinen asemakaava mahdollistaa lisärakentamisen tonteille.

46 Uusmäen rakentuminen

Vanha pientaloalue saa naapurikseen uutta kaupunkimaista pientalorakentamista. Nykyisten 800 asukkaan seuraksi odotetaan vaihteittain noin 4500 uutta uusmäkeläistä 2010-luvun kuluessa. Alueelle suunnitellaan omaa alakoulua, nuorisotiloja, neuvolaa ja päiväkoteja.

47 Uuttu

Valmistui 2004 Leppävaaran seurakunnan toimitaloksi. Suunnittelija arkkitehtuuritoimisto Kari Ristola, joka voitti vuonna 2002 järjestetyn design&build-kilpailun. Talossa on kappeli ja seurakunnan kerhotilat sekä kaupungin päiväkoti ja ikääntyneiden hoivakoti. Sana uuttu on suomen kielen vanhinta kerrostumaa ja tarkoittaa vesilinnun pesäkoloa. Tässä se viittaa myös uuttukyyhkyyyn, onhan kyyhkynen tunnettu rauhan symboli ja viestinviejä.

Malminkartanonhuipun ympäristötaideteos

48 Villa Favén

Suomen merkittävimpiin kuvataiteilijoihin lukeutuva Mauri Favén (1920–2006) asui vuosina 1941–52 perheineen appivanhempiensa talossa Valtatie 67:ssä (nyk. Pohjoinen Lintuvaarantie 11). Taloa laajennettiin ateljeehuvilaksi 1950-luvulla. Favéneilla kortteerasi lukuisia taiteilijaystäviä, mm. Reidar Särestöniemi. Professori Favén toimi myös opettajana Taideteollisessa korkeakoulussa, Suomen Taiteilijaseuran puheenjohtajana ja monissa muissa alan luottamustehtävissä.

49 Harakka

Leppävaaran Bergansin ratsutilan kapeasta ja pitkästä ulkopalstasta lohkottiin 1907 alkaen huvilatontteja, joita myytiin myös suomenkieliselle työväestölle. Näin syntyi Harakan työväenluokkainen ja hurjamaineinen yhdyskunta, jonka nimi muutettiin myöhemmin sievemmäksi Lintuvaaraksi. Asukkaita nykyisin 6500.

50 Kavaleffin muistokivi

Mäkkylän ratsutilan perusti nykyiseen Leppävaaraan 1611 Helsingin pormestari Hans Olofsson. Tilukset ulottuivat pohjoisessa Hämeenkylässä rajalle saakka. 1772 Mäkkylä määrättiin Viaporin komendantin virkataloksi

ja sittemmin valtion vuokratilaksi. Sen haltija Karl Kavaleff päätti päivänsä tuntemattomasta syystä täällä takametsässä 24.4.1913. Muistokiven pystytti Pitäjänmäen VPK, jonka päällikkönä Kavaleff toimi. Pyöreähkö luonnonkivi on maastossa noin 50 m linkkimastosta pohjoiseen.

51 Hämevaara

Hämevaara on Vantaalla harvinaisen yhtenäisen omakotialue. Asemakaavan suunnitteli 1957 Erich von Ungern-Sternberg. Suurin osa taloista rakennettiin Irma ja Matti Aaltosen tyyppiirustusten mukaan. Poikkeuksellista sen ajan Suomessa oli, että rakennukset olivat yksikerroksisia tehden näin pesäeron 1940-luvun rintamamiestaloihin. Hämeenkyläntien varressa sijaitsee keramiikkataiteilija Johanna Rytkölän ateljee entisessä liikerakennuksessa.

52 Ancylos-järven rantakivikko

Syntyi noin 9000 vuotta sitten viime jääkauden loppuvaiheissa. Kivikkoa on Pöllökalliolla näkyvissä laajalla alueella 55 metrin korkeuskäyrän yläpuolella, kallion laelle johtavan leveän polun varressa. Kohde on rauhoitettu vuonna 1990.

53 Lammaslampi

Pinta-ala 7 hehtaaria, syvin kohta 3 metriä. Lammaslampi kurotui erilleen Litorinamerestä 6600 vuotta sitten. Jo siihen aikaan lammen ympärillä kasvoi pähkinäpensaita. Niistä on saanut nimensä Pähkinärinteen omaleimainen kerrostalolähiö, jonka rakentaminen alkoi 1971. Sinilevän vaivaamaa lampea on kunnostettu ruoppaamalla ja hapettamalla.

54 Varistonniityt

Laajuus 7 hehtaaria. Yksi Länsi-Vantaan suosituimpia viheralueita. Ruotsinkielinen nimi Varistorna tarkoitti alkuaan Hämeenkylässä kartanon takaniittyjä.

55 Asuntomessut 1977

Variston messualueelle rakennettiin 171 asuntoa kohderyhmänä tavalliset asunnon-tarvitsijat. Pääosin tasakattoiset rakennukset ryhmittyvät keskuspuiston ympärille. Aluetta halkovat pihakadut. Messuilla kävi kesän aikana 116 000 vierasta. Erityisen mielenkiinnon kohteena olivat Enso-Gutzeitin ”Käkikellotalo” (Aittarivi 19) sekä arkkitehti Harto Helpisen suunnittelema Suomen ensimmäinen ekotalo (Aittarivi 29).

56 Pellas

Raappavuoren etelärinteet on rakennettu 1980-luvun lopulta alkaen. Sitä ennen Pellaksen yli ehdittiin kaavoilla moottoritietä ja junarataakin. Laakson kautta kulki olympialaisten 1952 maastoratsastusreitti. Rata oli vaativa: 19 ratsukosta 13 joutui keskeyttämään. Kisan voitti ylivoimaisesti ruotsalainen paroni Hans von Blixen-Finecke ratsullaan Jubal.

57 Myyrmäen vesitorni

Valmistui 1973, korkeus merenpinnasta 101 metriä. Huipulle piti tulla näköalaravintolakin. Ympärillä on kallioketoa kissankelloineen ja

kultapiiskuineen sekä ukontulikukkaa. Mäkeä sivuaa noin 80 km:n mittainen, maastopyöräkelpoinen Reitti 2000, joka alkaa Helsingin Laaksosta ja ulottuu aina Vihdin Salmiin saakka.

58 Raappavuoret

Länsi-Vantaan suosituin viheralue levittäytty 30-metristen kallioharjanteiden ympärille. Pohjoisrinteiltä löytyy niin muinaisrantoja kuin hyviä pulkkamäkiäkin. Alueella on ketoja, niityjä ja reheviä lehtoja. Vaateliaita lehtolajeja ovat pähkinäpensas, näsiä ja lehtokuusama sekä rauhoitettu lehtoneidonvaippa, jolla on Vantaalla vain kaksi tunnettua esiintymää. Metsässä viihtyvät mm. lehtopöllö, palokärki, pikkutikka sekä peukaloinen, joka usein pesii kaatuneen puun juurakon kätköissä.

Pyörällä pääsee palveluihin

59 Myyrmäen aloituskortteli

Myyrmäen ensimmäinen kerrostalo valmistui Vaahtorinteeseen elokuussa 1969. Sen rakensi Laaturakenne, joka omisti neljäsosan tulevan Myyrmäen maista. Toinen neljännes oli Suur-Helsingin Osuuspankilla ja loput Puolimatkalla. Nämä tekivät Helsingin maalaiskunnan kanssa aluerakentamissopimuksen. Pääosa Myyrmäestä oli valmiina 1978 mennessä, mutta rakentaminen jatkuu edelleen.

60 Uomatien alikulkutaide

Uomatien kolmeen alikulkuun tilattiin perusparannuksen yhteydessä vuonna 1996 Paula Holopaisen sekatekniikkatyöt *Kotipesä*, *Noppa* ja *Minos*.

61 Myyrmäenraitti

Viivasuoran raitin pituus on yksi kilometri. Perusparannuksesta on tehty yleissuunnitelma 2006. Raitin puolivälissä 10–12 -kerroksiset asuinkerrostalot ovat Myyrmäen suurimpia taloyhtiöitä. Myyrmäen Urheilutalossa on palloilusalai, paini- ja voimailutila, voimistelu-saleja sekä uimahalli. Peruskorjauksen 2002 yhteydessä sinne hankittiin Aarne Jämsän tilataideteokset *Rantaviiva* ja *Oliot*.

Vaskivuoren lukiossa on 900 oppilasta, musiikki- ja tanssilukio sekä medialinja ja laaja kieliohjelma. Koulutalo 1970, arkkitehti Osmo Sipari. Lukio tuottaa kulttuuria myös ympäristöönsä: mm. konsertteja ja vuosittaisen suurmusikaalin. Taidetalo Toteemi on lastenkulttuurin keskus. Sen edessä välkkyy Veikko Eskolinin tilataideteos *Aallot*, jonka lahjoitti Puolimatka vuonna 1975

62 Villa Björkliden (Naulakuja 7)

Rakennettu 1938. Piilopirtin asukit vuodesta 1952 olivat palkitut näyttelijät ja teatterinjohtajat Lasse Pöysti ja Birgitta Ulfsson sekä heidän poikansa Tom ja Erik. Friherrissä Pöysti ja Ulfsson olivat aktiivisia kyläläisiä. He leikkivät naapuruston lasten kanssa ja esiintyivät omakotiyhdistyksen juhlissa. Nykyinen omistaja on uudistanut miljöötä maltillisesti mm. säästämällä tonttiin kuuluvan metsikön.

63 Vapaala

Friherrsin pientaloalue sai alkunsa 1936, kun Hämeenkylässä Övre-Labbaksen tilasta alettiin myydä asuntotontteja Einar Rauramon palsta-suunnitelman mukaan. Elannon myymälä rakennettiin 1938 nykyiseen Vapaalantie 28:een, vuodesta 1977 toiminut työväentalona. Kaupunginosan nimi suomennettiin Vapaalaksi 1967. Vaihtoehtoja olivat mm. Vapaaherrankylä ja Risu. Vanhat friherrsiläiset eivät ole edelleenkään omaksuneet uutta nimeä. Asukkaita Vapaalassa on nykyisin vajaat 4000.

64 Myyrmäen urheilupuisto

Puistossa mm. jalkapallon ISS-stadion, Myyrmäki-halli ja Energia-areena sekä kaksi jäähallia ja täysimittainen yleisurheilukenttä. Urheilupuiston monipuoliset harjoittelu- ja harrastusmahdollisuudet ovat koko pääkaupunkiseudun käytössä. Eteläosaan suunnitellaan hotelli- ja hyvinvointikeskusta.

65 Rajatorppa

Rajatorpan asumalähiö nousi Rätorpin entisille laidunmaille 1969–73 Saton rakentamana. Kaavoittaja Riitta Thunberg sijoitti talot ruudukkoon: matalammat alemmas rinteeseen ja korkeammat ylemmäs. Ostarilla oli kaksi ruokakauppaa, kolme pankkia, kultakauppa, urheiluliike, lyhyttavara kauppa, kukkakauppa jne. Naapuritalon kivijalassa oli ravintola ”Kärrynpyörä” ja päädyssä postikonttori. Nyt asukkaita 1600.

66 Kolmen kaupungin rajakivi

Vanha Hämeenkylässä ja Kaarelan rajakivi on nykyisellä Vantaan ja Helsingin rajalla. Aivan kivenheiton päässä on myös Espoon koillis-kulma. Muistolaatan kiinnittivät vuonna 1994 suomalaisen kotiseutuliikkeen 100-vuotisjuhlavuoden kunniaksi Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunginosayhdistykset.

Fillaripolkuja on yli 30 km.